



En gemensam väg till ett tryggt och hållbart återöppnande

Socialdepartementet

2021-04-16

Dokumentbeteckning

COM (2021) 129

Meddelande från kommissionen: En gemensam väg till ett tryggt och hållbart öppnande

Sammanfattning

Meddelandet, som presenterades den 17 mars 2021, tar sin utgångspunkt i en mer positiv syn på läget när det gäller covid-19-pandemin, tack vare vaccinationerna, och förespråkar en gemensam EU-strategi för ett tryggt och hållbart återöppnande. Kommissionen framhåller i meddelandet att det ramverk som Europeiska smittskyddsmyndigheten (ECDC) har tagit fram för att hjälpa medlemsstaterna i sitt återöppnande är en grundbult för att nå ett effektivt och trovärdigt återöppnande. Därtill innehåller meddelandet en redogörelse inom sex områden; fri rörlighet, testning och smittspårning, fortsatt hantering av viruset, hårt drabbade sektorer, global motståndskraft och beredskap mot ny spridning av covid-19.

Regeringen välkomnar kommissionens vision för ett hållbart återöppnande under förutsättning att medlemsstaterna kan anpassa återöppnandet utifrån de egna förutsättningarna och det epidemiologiska läget på nationell nivå.

Det förutses ingen vidare behandling i rådet av meddelandet.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen har under covid-19-pandemin presenterat en rad meddelanden med rekommendationer och åtgärdsförslag till medlemsstaterna. Den 8 april 2020 presenterades ett meddelande om EU:s globala svar på covid-19-pandemin (faktapromemoria 2019/20:FPM38) som innehåller information om Team Europa-ansatsen för att stödja partnerländerna i deras arbete med att bemöta konsekvenserna av covid-19. Den 17 juni 2020 presenterades EU:s strategi för vacciner mot covid-19 som syftade till att kunna stötta utveckling och framtagande av nya vacciner (faktapromemoria 2019/20: FPM56). Den 15 juli 2020 presenterades ett meddelande om EU:s hälsoberedskap i närtid inför covid-19-utbrott (faktapromemoria 2019/20: FPM63) som framförallt fokuserar på vikten av att använda sig av den nedgång i smittspridningen som märktes under sommaren för att stärka beredskapen för nya utbrott av covid-19. Den 28 oktober 2020 presenterades ett meddelande om ytterligare covid-19-åtgärder (faktapromemoria 2020/21: FPM38) som bl.a. omfattar vikten av att rapportera och att dela data med ECDC, en gemensam ansats när det gäller testning, smittspåringsapplikationer, effektiv vaccinering, kommunikation för att motverka pandemirötthet och desinformation, gemensamma upphandlingar av medicinsk utrustning samt rekommendationer avseende underlättande av säkra resor. Den 11 november 2020 presenterades ett meddelande om en europeisk hälsounion innehållande tre rättsakter avseende allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa, stärkt mandat för ECDC och stärkt mandat för Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA), i vilket kommissionen också aviserade ett kommande förslag om en ny EU-myndighet, European Health Emergency Preparedness and Response Authority (HERA), som ska presenteras under tredje kvartalet 2021 (faktapromemoria 2019/20: FPM43). Kommissionen presenterade den 2 december 2020 meddelandet Skydd mot covid-19 i vinter, som omfattar rekommendationer avseende vinterhalvåret, med fokus på de utmaningar som uppstår för smittskyddsinsatserna i samband med jul- och nyårshelgerna. Den 19 januari 2021 presenterades meddelandet om en enad front mot covid-19 (faktapromemoria 2020/21: FPM 77).

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet tar sin utgångspunkt i en mer positiv syn på läget när det gäller covid-19-pandemin, tack vare vaccinationerna, och betydelsen av ett hållbart och säkert återöppnande genom en gemensam EU-strategi.

Kommissionen förespråkar inledningsvis att medlemsstaterna följer en samordnad och gemensam strategi för ett säkert återöppnande och för att återöppnandet ska bli effektivt och trovärdigt. Återöppnandet måste grunda sig på evidensbaserade beslut som är baserade på tillförlitliga

epidemiologiska indikatorer så att rätt restriktioner hävs vid rätt tidpunkt. Det ramverk som ECDC tagit fram är ett verktyg för att hjälpa medlemsstaterna att fatta sådana beslut. Ramverket omfattar olika nivåer av smittspridning inom varje medlemsstat och stötta staterna i prioriteringen gällande vilka restriktioner som ska gälla respektive hävas. Kommissionen anser att en gemensam grund och överenskommen ram ökar det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna och uppmanar därför medlemsstaterna att ansluta sig till tillvägagångssättet.

Kommissionen behandlar därefter sex olika områden som är viktiga för återöppnandet av samhället:

Återgång till fri rörlighet på ett säkert sätt

Kommissionen betonar vikten av att återigen kunna utöva rätten till fri rörlighet och andra grundläggande rättigheter i hela EU. För att nå detta har kommissionen presenterat förslag till en förordning om en gemensam ram för s.k. digitala gröna intyg. Intygen ska vara flexibla och tillgängliga i både digital form och på papper. Kommissionen har också presenterat ett åtföljande förslag om digitala gröna intyg för tredjelandsmedborgare som lagligen vistas eller bor i medlemsstaterna.

Testning och spårning bidrar till öppenhet

Trots ljusare framtidsutsikter med minskad smittspridning finns det fortsatt behov av testning och smittspårning. EU och medlemsstaterna diskuterar löpande olika teststrategier och nya tester på marknaden. Kommissionen och ECDC bevakar utvecklingen av de självtester för covid-19 som börjar komma ut på marknaden. Kommissionen har antagit en rekommendation om en gemensam inriktning för övervakning av avlopp för att spåra det nya coronaviruset och dess varianter. Rekommendationen bygger på medlemsstaternas kunskap och erfarenheter och innehåller riktlinjer. Rekommendationen främjar gemensamma metoder för provtagning, testning och dataanalys med stöd av en europeisk databas. Ekonomiskt stöd ska ges till enhetliga strategier och åtgärder för avloppsövervakning i hela EU och för att stärka medlemsstaternas och partnerländernas kapacitet på lång sikt.

Kommissionen framhåller att smittspåringsapplikationer kan vara ett komplement till traditionell manuell smittspårning för att bryta smittkedjor och rädda liv. Kommissionen avser även att hjälpa medlemsstaterna till att överväga fler parametrar i applikationerna för att förbättra dem och uppmuntra människor att använda dem.

Fortsatt hantering av viruset – behandling och medicinsk utrustning

Under pandemin har behandlingar utvecklats som bidragit till att rädda liv och påskynda tillfrisknandet. Kommissionen startar en gemensam upphandling för att garantera att medlemsstaterna får tillgång till de behandlingar som för närvarande finns för covid-19-patienter. Kommissionen håller även på att genomföra ett program för att köpa in UV-desinfektionsrobotar till medlemsstaterna.

Hjälp till de hårdast drabbade sektorerna inför ett säkert återöppnande

Sektorer som turism, kultur och transport har drabbats hårdast under pandemin. Att återuppta resor på ett säkert och förutsägbart sätt är därför viktigt och det måste ske på sådant sätt att resenärerna återfår förtroende för att deras hälsa och rättigheter är skyddade. Kommissionen avser lansera verktyg som tagits fram för säkrare besök och anser att kommissionen, tillsammans med medlemsstaterna och näringslivet, bör samarbeta mer i kommunikationskampanjer för att återupprätta förtroendet för säkra resor i Europa. Kommissionen lyfter fram de finansiella stöd som finns och avser lägga fram en vägledning för EU-finansiering för att hjälpa aktörer i turistnäringen. Det blir också avgörande för att den kulturella och kreativa ekonomin, som drabbats särskilt hårt av pandemirestriktionerna, ska överleva. Denna sektor förlorade omkring 31 % av sina inkomster 2020; scenkonst (en minskning med 90 %) och musik (en minskning på 76 %) drabbades värst.

Kommissionen anser att en gemensam strategi för kultur kan bidra till att häva restriktioner och avser att använda befintliga samarbetsformer och nätverk för att utbyta information om ett säkert återöppnande av kultursektorn. Kommissionen planerar att utarbeta riktlinjer för musikaliska arrangemang, audiovisuella medier, scenkonst, utställningslokaler, bibliotek och kulturarvsplatser för att samordna medlemsstaternas åtgärder för ett säkert återupptagande för dessa verksamheter. Därtill tänker kommissionen starta en särskild EU-kampanj i sociala medier för att främja hållbar kulturturism.

Global motståndskraft mot covid-19

Inget land eller region i världen är säker innan alla är det. EU har därför ett ansvar och intresse av att bekämpa covid-19 i hela världen. EU har därför gett stöd till Covax arbete med att distribuera vacciner, ett stöd som inkluderar finansiellt stöd från medlemsstaterna och EU på 2,2 miljarder euro. EU och dess medlemsstater håller därtill på att utforma en samordnad europeisk strategi för delning av vaccin genom att inrätta en EU-mekanism för vaccindelning som bygger på principerna om rättvisa, gradvis uppbyggda, nollsvinn och "Team Europa"-inriktning vilket inkluderar EU-institutionernas, medlemsstaternas och finansinstitutens bidrag. Vaccinerna bör företrädesvis kanaliseras genom Covax men kan även i fortsättningen ges

direkt till mottagarländerna, särskilt på västra Balkan, i EU:s grannskap och i Afrika. EU stödjer även arbetet för att öka vaccinproduktionen i världen och tillhandahållandet av vaccin till behövande länder. Därtill tänker EU även samarbeta med andra vaccinproducerande länder för att undvika störningar av starkt integrerade leveranskedjor. EU avser också att tillse att dess system för insyn i och godkännande av export av vacciner, som medger undantag för exempelvis Covax-länder, tillämpas på ett rättvist och rimligt sätt

Beredskap att reagera på ny spridning av covid-19

De hälsoåtgärder som vidtagits under det gångna året har stärkt beredskapen hos medlemsstaterna. Därtill har lättnader i restriktioner medfört erfarenheter om förnyad smittspridning, vilket gör det ramverk som ECDC framtagit som särskilt värdefullt för att identifiera eventuella risker för ökad smittspridning och lämpliga restriktioner.

Kommissionen fortsätter att stödja medlemsstaterna via unionens civilskyddsmekanism. På längre sikt måste EU införa en starkare ram för motståndskraft och beredskap i händelse av framtida pandemier vilket är målen för förslagen om en europeisk hälsounion och pågående arbete med myndigheten för beredskap och insatser vid hälsokriser. Kommissionen avser också att lägga fram en vision för resiliens och beredskap i den kommunikation om lärdomar som Europeiska rådet har efterfrågat.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inget förslag till lagstiftning eller reglering och förutses därför inte ha någon påverkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller inga tvingande åtgärder för medlemsstaterna. Meddelandet åtföljs inte av någon jämförelseanalys.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens vision för ett hållbart återöppnande under förutsättning att medlemsstaterna kan anpassa återöppnandet utifrån en nationell kontext och rådande epidemiologiskt läge. Regeringen delar kommissionens bedömning att det är viktigt att återöppnandet sker på ett tryggt och hållbart sätt där den fria rörligheten och andra rättigheter värnas.

Vad gäller avsnittet om 'Återgång till fri rörlighet på ett säkert sätt' så är regeringens ståndpunkt att åtgärder för att fördjupa den inre marknaden utgör en viktig grund för återhämtning. Det är därför viktigt att alla hinder för den fria rörligheten för personer, tjänster och varor som medlemsstaterna infört under pandemin är proportionerliga och inte bibehålls längre än nödvändigt. I fråga om Digitala Gröna Intyg anser regeringen att det måste säkerställas att intygen används under, och förordningen endast blir tillämplig, en begränsad tid. Regeringen anser likt kommissionen att testning och smittspårning är fortsatt viktiga verktyg för att hantera pandemin. Regeringen stöder kommissionens arbete med den globala vaccinsolidariteten och kommissionens arbete för att stötta hårt drabbade sektorer. Regeringen anser att EU:s system för insyn och exportexportgodkännande kan resultera i exportrestriktioner som på kort sikt kan vara befogade när företag exporterar till andra länder utanför EU istället för att hålla ingångna avtal med EU. Det är dock av yttersta vikt att systemet tillämpas så lite handelsstörande som möjligt och inte pågår längre än vad som är absolut nödvändigt. Regeringen ställer sig positiv till kommissionens arbete med att stärka beredskapen inom i EU. Sammantaget välkomnar regeringen kommissionens initiativ samtidigt som hänsyn behöver tas till nationella förhållanden vid ett återöppnande av samhället med respekt för att nationell kompetens gäller på hälso- och sjukvårdsområdet samt folkhälsoområdet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Då meddelandet inte innehåller något förslag till reglering eller lagstiftning hänvisas inte till någon rättslig grund.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Meddelandet åtföljs inte av någon subsidiaritets- eller proportionalitetsanalys.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det förutses ingen vidare behandling i rådet av meddelandet.

4.2 Fackuttryck/termer